МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНИЙФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 012 Дошкільна освіта
(спеціалізація) *(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))*

освітня програма Дошкільна освіта. Альтернативна дошкільна освіта

тип дисципліни нормативна
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2019

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньої програми
_____ проф. Лесіна Т.М.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:
кафедрою загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти
протокол № 1 від 27.08.2019р.

Зав. кафедри _____ доц. Іванова Д.Г.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:
Голова науково-методичної ради
педагогічного факультету
_____ доц.Пенькова С.Д.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми: Біла О.О., докторпедагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти ІДГУ

Рецензент програми: Кічук Н.В., докторпедагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету ІДГУ

© Біла О.О., 2019
© ІДГУ, 2019

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	**Розподіл годин за навчальним планом**	
	Денна	***Заочна***
Кількість кредитів: 5	*Лекції*:	
	18	*4*
Модулів:2	*Практичні заняття*:	
Загальна кількість годин: 150	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1	*Лабораторні заняття:*	
		-
Семестр: 1	*Семінарські заняття*:	
	20	*6*
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 2 - самостійна робота: 6	*Консультації:*	
	2	-
	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: іспит	-	-
Мова навчання: українська	*Самостійна робота:*	
	110	*140*

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: професійна підготовка майбутніх фахівців соціономічної сфери до організації та здійснення управлінської діяльності в сучасних закладах дошкільної освіти.

Метою вивчення дисципліни є: оволодіння майбутніми фахівцями теоретичними знаннями з основ управління закладами дошкільної освіти, уміннями та навичками стратегічного планування, здійснення адміністративно-господарської діяльності в дошкільних закладах різного типу; наукової організації процесу навчання та виховання дітей дошкільного віку; забезпечення методичної роботи з педагогічним персоналом; здійснення продуктивного співробітництва з батьками вихованців, персоналом органів управління та самоврядування, іншими партнерами дошкільного закладу; упровадження організаційно-управлінських інновацій у дошкільних закладах в умовах розвитку ринкових відносин.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисципліни «Сучасні технології навчання і виховання дітей дошкільного віку», «Теорія і методика співпарці з родинами».

Міждисциплінарні зв’язки: проблематика курсу пов’язана з дисциплінами «Альтернативні моделі дошкільної освіти», «Освітній менеджмент у галузі дошкільної освіти».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

*1. Знання:*знати основні нормативно-правові документи, що регламентують і регулюють діяльність ЗДО різних типів і форм власності; напрями діяльності (адміністративна, методична, контролююча, проектна, освітня, виховна, фінансово-господарська тощо) ЗДО, принципи управління, умови та передумови успішного функціювання ЗДО; права та професійні обов'язки директора (завідувача) ЗДО; основні вимоги до обсягу роботи та функціональних обов'язків педагогічного та іншого персоналу ЗДО; права й обов'язки вихованців і їхніх батьків як суб'єктів освітнього процесу ЗДО; технології управлінської діяльності керівників ЗДО; завдання діяльності органів управління дошкільною освітою, їх організаційну структуру; посадові обов'язки й основні напрями діяльності спеціалістів з питань дошкільної освіти органів міського (районного) управління освітою.

2. Уміння: уміти критично оцінювати програмні документи, що регламентують професійну діяльність соціономістів закладів дошкільної освіти в Україні та зарубіжних країнах; аналізувати та узагальнювати провідний досвід соціономістів щодо організації управлінської діяльності керівників дошкільних закладів; проектувати (моделювати, планувати, програмувати) зміст роботи закладу дошкільної освіти;забезпечувати керівництво навчально-виховною, методичною, організаційно-педагогічною, адміністративно-господарською роботою на засадах продуктивного партнерства з персоналом закладу дошкільної освіти, батьками, фахівцями районних (міських) органів управління освітою та недержавного сектору; ініціювати та забезпечувати оптимальні умови для спільного впровадження організаційно-управлінських інновацій у дошкільних закладах.

3. Комунікація: використовувати набуті знання, вміння та навички на різних етапах організації професійної діяльності керівників ЗДО; виявляти повагу до ціннісного потенціалу (релігійного, етнічного, професійного, особистісного) інших фахівців і партнерів ЗДО, що дозволяє використати ресурс комунікації для успішного розв'язання спільних професійних завдань із організації різних напрямів діяльності (адміністративної, методичної, контролююча, проектної, освітньої, фінансово-господарської тощо) в умовах ЗДО; створювати умови для комунікації із представниками наукових і громадських організацій, державних і приватних закладів дошкільної освіти.

4. Автономність та відповідальність: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта. Альтернативна дошкільна освіта».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Інтегральна компетентність (ІК)			
ІК	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі дошкільної освіти та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог, керуючись принципами толерантної комунікації, культурної і міжкультурної взаємодії, творчої, креативної й інноваційної професійної діяльності.	ПРН 2	Знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби дошкільної освіти; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти; методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку; види контролю за його перебігом.
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 1	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, виявляти національну й особистісну гідність, громадянську свідомість та активність.	ПРН 3	Знати традиційні та інноваційні технології організаційно-управлінської діяльності в закладі дошкільної освіти за напрямами, обумовленими посадовими обов'язками менеджера дошкільної освіти; особливості запровадження науково обґрунтованих нововведень в освітню сферу.
ЗК 2	Здатність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність, здійснювати професійну діяльність за принципами толерантності, безоціночності іншої особистості; вирішувати конфліктні ситуації і надавати підтримку в нових, проблемних і кризових ситуаціях.	ПРН 4	Знати домінанти компетентнісної парадигми освіти, систему сучасних вимог та специфіку професійної діяльності організатора дошкільної та альтернативної дошкільної освіти, провідні ідеї вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оптимізації професійного самовдосконалення особистості конкурентоздатного менеджера дошкільної освіти.

ЗК 5	Здатність працювати в команді, ставити актуальні завдання, спрямовувати свої зусилля на досягнення цілей, вмотивовувати всіх суб'єктів соціальної взаємодії на їх розв'язання; будувати свою діяльність відповідно до моральних, духовних, етичних і правових норм, працюючи в команді, володіти навичками самоорганізації і саморегуляції	ПРН 5	Знати нормативно-правові документи, що регламентують діяльність закладу дошкільної освіти; напрями діяльності (адміністративна, методична, контролююча, проектна, освітня, виховна, фінансово-господарська тощо) директора (завідувача) закладу дошкільної освіти, його функціональні обов'язки; права і обов'язки суб'єктів освітнього процесу; обсяг і функції роботи вихователя та інших працівників; принципи адміністрування та управління; умови функціювання закладу дошкільної та альтернативної дошкільної освіти.
ЗК 8	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Дотримання етичних принципів як з погляду професійної чесності, так і з погляду розуміння можливого впливу досягнень дошкільної освіти на соціальну сферу.	ПРН 14	Використовувати комунікацію для задоволення потреби самовдосконалення, інтелектуального і культурного розвитку, реалізації самоосвітньої діяльності фахової спрямованості, відчувати потребу в систематичному підвищенні свого загальнокультурного і професійного рівня.
ЗК 9	Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; до управління якістю роботи, що виконується.	ПРН 6	Володіти законодавчою базою щодо завдань, цілей, принципів, засад функціювання дошкільної та альтернативної дошкільної освіти в Україні; визначати специфіку освітньої діяльності; демонструвати управлінську культуру у реалізації принципів і функцій педагогічного менеджменту.
ЗК 10	Здатність приймати обґрунтовані організаційно-управлінські рішення в нестандартних ситуаціях і готовність нести за них відповідальність.	ПРН 16	Ефективно взаємодіяти з органами управління і місцевого самоврядування; залучати до інноваційної діяльності однодумців, активізувати колектив професіоналів до продукування креативних ідей і їх успішного втілення, налагоджувати професійну комунікацію із загальноосвітніми закладами, забезпечуючи наступність і перспективність освіти.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 1	Здатність здійснювати прогностичні, планувально-організаційні функції в управлінні закладом дошкільної освіти. Визначати стратегічні лінії розвитку дошкільного закладу; визначати коло партнерів ЗДО, проводити з	ПРН 17	Вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію; володіти навичками самовдосконалення, використовувати механізм самооцінки власних досягнень в дослідницькій та управлінській діяльності.

	ними конструктивні переговори; організовувати командну роботу при вирішенні завдань розвитку ЗДО; передбачати можливі ризики зовнішнього і внутрішнього характеру та завчасно уникати їх негативного впливу.		
ФК 2.	Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, володіти методами та формами методичної роботи, вміти створювати умови для безперервного навчання та ефективного підвищення кваліфікації педагогічних працівників дошкільних закладів.	ПРН 2	Знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби дошкільної освіти; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти; методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку; види контролю за його перебігом.
ФК 3	Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних, науково обґрунтованих, традиційних та інноваційних засобів, методів, прийомів, технологій, створювати сприятливі умови для розвитку, навчання і виховання дітей.	ПРН 18	Критично оцінювати результати власної професійної діяльності, ініціювати і організовувати систематичне навчання і самоосвіту; реалізовувати у практичній діяльності сформованість високої світоглядної культури науковця.
ФК 4	Здатність здійснювати моніторингову діяльність в управлінні закладами дошкільної освіти і системою дошкільної освіти, реалізовувати контрольно-оцінну та коригувальну функцію в діяльності закладу дошкільної освіти.	ПРН 17 ПРН 18 ПРН 19	Вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію; володіти навичками самовдосконалення, використовувати механізм самооцінки власних досягнень в дослідницькій та управлінській діяльності. Критично оцінювати результати власної професійної діяльності, ініціювати і організовувати систематичне навчання і самоосвіту; реалізовувати у практичній діяльності сформованість високої світоглядної культури науковця. Формувати стратегію подолання проблем, володіти лідерськими якостями, здатністю ініціювати спільну роботу і брати на себе відповідальність за результати роботи команди, реалізацію прийнятих рішень.

ФК 7	Здатність співпрацювати з батьківською спільнотою, планувати та організовувати взаємодію дошкільного закладу і сім'ї; ефективно залучати батьків до управління закладом дошкільної освіти.	ПРН 10	Володіти уміннями і навичками забезпечення організації освітнього процесу з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, компетентнісного підходу, варіативності тощо.
ФК 9	Здатність керувати роботою управління освіти щодо кадрового забезпечення системи дошкільної освіти району (міста); здійснювати аналіз якості кадрового забезпечення, підбір, розстановку працівників дошкільної освіти; сприяти підвищенню якості фахової підготовки кадрового складу.	ПРН 19	Формувати стратегію подолання проблем, володіти лідерськими якостями, здатністю ініціювати спільну роботу і брати на себе відповідальність за результати роботи команди, реалізацію прийнятих рішень.
ФК 13.	Здатність вивчати запит населення щодо послуг альтернативної дошкільної освіти, сприяти вдосконаленню та розвитку мережі закладів альтернативної дошкільної освіти.	ПРН 15 ПРН 16	Вибудовувати конструктивну комунікативну стратегію взаємодії з педагогічними працівниками, надихати колег на пошук розвивальних можливостей і ресурсів щодо професійного вдосконалення, спрямованості на кар'єрне зростання та забезпечення конкурентності у сфері освітніх послуг Ефективно взаємодіяти з органами управління і місцевого самоврядування; залучати до інноваційної діяльності однодумців, активізувати колектив професіоналів до продукування креативних ідей і їх успішного втілення, налагоджувати професійну комунікацію із загальноосвітніми закладами, забезпечуючи наступність і перспективність освіти.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Вступ. Організаційно-правові основи керівництва закладами дошкільної освіти в Україні	4	2	2	-	-	-	20	2	-	2	-	-	-	20
2.	Органи управління вітчизняною системою дошкільної освіти	4	2	2	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	20
3.	Керівник закладу дошкільної освіти як цілісний менеджер	6	4	2	-	-	-	20	2	2	-	-	-	-	20
4.	Планування роботи та механізми підготовки й прийняття управлінських рішень у закладах дошкільної освіти	6	2	4	-	-	-	10	2	-	2	-	-	-	20
5.	Стратегія і тактика організаторської діяльності керівників закладів дошкільної освіти	6	2	4	-	-	-	20	2	2	-	-	-	-	20
6	Організаційно-методичні засади здійснення повноважень контролю в закладі дошкільної освіти	4	2	2	-	-	-	10	2	-	2	-	-	-	20
7	Упровадження інноваційних технологій управлінської діяльності керівників закладів дошкільної освіти	8	4	4				20	-	-	-	-	-		20
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Разом:		38	18	20	-	-	-	110	10	4	6	-	-	-	140

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1.Вступ. Організаційно-правові основи керівництва закладами дошкільної освіти в Україні .

Основні поняття курсу: «дошкільна освіта», «система дошкільної освіти», «педагогічний менеджмент», «менеджер навчально-пізнавального процесу», «менеджер навчально-виховного процесу», «управління» (менеджмент), «управління навчально-виховним процесом». Принципи та завдання функціонування вітчизняної дошкільної освіти. Міжнародні та законодавчі акти України в галузі охорони дитинства про захист прав дітей та забезпечення їх повноцінного розвитку. Законодавча база функціонування дошкільної освіти в Україні: Конституція України (1996 р.) про право на освіту, про рівність дітей у своїх правах, про повноваження батьків щодо забезпечення розвитку дітей дошкільного віку; основні положення Закону України «Про освіту» (2017 р.) про організацію дошкільної освіти; Закон України «Про дошкільну освіту» (2017 р.). Заклад дошкільної освіти (ЗДО) - складова освітньої системи в Україні, його повноваження.ЗДО як педагогічна система: значення, зміст, порядок розробки і затвердження статуту ЗДО; комплектування груп, порядок прийому, відрахування та збереження місць за дитиною. Режим роботи ЗДО. Статус ЗДО у ракурсі різних форм власності їх заснування. Типи ЗДО та їх особливості. Орієнтовний зміст «Положення про заклад дошкільної освіти» та «Статуту закладу дошкільної освіти». Порядок створення, реєстрації, реорганізації та ліквідації ЗДО.

Тема 2.Органи управління вітчизняною системою дошкільної освіти.

Педагогічна сутність поняття «орган управління системою дошкільної освіти»; основні завдання щодо його функціонування. Державні органи управління в системі дошкільної освіти. Повноваження Міністерства освіти і науки України в системі дошкільної освіти. Органи управління дошкільною освітою, що підпорядковані обласним, міським (районним) державним адміністраціям. Органи місцевого самоврядування та їх повноваження у керівництві ЗДО. Органи громадського самоврядування, їх роль у функціонуванні ЗДО. Відділ дошкільної освіти як структурний підрозділ районного (міського) управління освіти. Специфіка співпраці фахівців відділу дошкільної освіти з менеджерами управління освітою (начальником, заступниками начальника) й іншими керівниками структурних підрозділів районного (міського) управління освіти. Організація фронтальних, групових, індивідуальних форм методичної роботи в районі (місті) для працівників дошкільної освіти (семінарів-практикумів, конференцій, педагогічних читань, методичних об’єднань, круглих столів, наставництва, стажування тощо). Зміст роботи спеціаліста з питань дошкільної освіти управління освіти: проведення інспектування, атестації, експертизи ЗДО тощо. Організаційно-фінансове планування, управління, контроль фінансово-господарської діяльності ЗДО у районі (місті). Фінансово-господарський механізм діяльності ЗДО (джерела фінансування; кошторис доходів і видатків як основний планово-фінансовий документ, його структура; принципи

фінансування, показники та контрольні цифри для складання кошторису). Правила ведення /зберігання фінансової документації.

Тема 3. Керівник закладу дошкільної освіти як цілісний менеджер.

Поняття про «професійну придатність» суб'єкта до управління в системі дошкільної освіті. Спільні та відмінні риси «лідерів» і «керівників» закладів дошкільної освіти. Психограма керівника закладу освіти. Управлінська компетентність керівника ЗДО, її компоненти. Нормативні документи, що регулюють процес працевлаштування директора (завідувача) ЗДО. Віддзеркалення обсягу прав і функціональних обов'язків менеджерів дошкільних навчальних закладах (завідувача (директора), його заступників) у державних документах, підзаконних актах, посадових інструкціях. Основні напрями діяльності керівника ЗДО (організаційна, методична, освітня, проектувальна, контрольна, фінансово-господарська діяльність тощо). Характеристика типових недоліків у професійній діяльності менеджерів ЗДО.

Тема 4. Планування роботи та механізми підготовки й прийняття управлінських рішень у закладах дошкільної освіти.

Поняття про стратегічне й оперативне планування в ЗДО. Класифікація планів роботи: перспективний, річний, календарний, план окремого ЗДО. Основні вимоги до створення плану освітньо-виховної роботи ЗДО на навчальний рік (аналіз роботи за минулий рік, завдання на новий рік та оздоровчий період, методична робота з кадрами, організаційно-педагогічна робота, вивчення стану життєдіяльності дітей, робота методичного кабінету). Особливості планування роботи ЗДО на місяць. Методи та організаційні форми роботи з дітьми дошкільного віку за лініями розвитку. Тематика навчальних тижнів у ЗДО. Основні вимоги до створення розкладу організованої діяльності дітей у ЗДО. Планування атестації педагогічних працівників у ЗДО: нормативно-правова база атестації педагогічних працівників ЗДО; завдання атестації; кваліфікаційні категорії та педагогічні завдання персоналу ЗДО; створення атестаційної комісії та процедура проведення атестації. Типи управлінських рішень (стратегічні, тактичні, оперативні), етапи їх підготовки та прийняття в умовах ЗДО. Основні вимоги до змісту управлінського рішення. Поняття про делегування повноважень між виконавцями управлінського рішення. Розподіл лінійних і штабних повноважень. Причини відмови керівників ЗДО від делегування повноважень. Причини негативного ставлення персоналу ЗДО до делегованих їм повноважень. Методи та прийоми налагодження творчої співпраці та ділового партнерства керівників ЗДО з органами управління освітою, громадськістю, батьками.

Тема 5.Стратегія і тактика організаторської діяльності керівників закладів дошкільноїосвіти.

Структура організаторської діяльності керівника ЗДО. Відповідальність директора (завідувача) ЗДО за організацію освітнього процесу з урахуванням принципів дошкільної освіти (дитиноцентризму, здоров'язбереження,

інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії). Організаційне моделювання методичного кабінету ЗДО.Раціональне використання матеріально-технічної бази ЗДО для створення розвивального середовища (відповідно до особистісно-зорієнтованої моделі освіти дітей дошкільного віку). Повноваження ЗДО щодо поповнення й розвитку матеріальної бази на основі дидактичних, виховних, естетичних, санітарно-гігієнічних нормативів.Дотримання порядку організації харчування дітей в дошкільному закладі (нормативи і режим харчування дітей; санітарний режим харчоблоку). Правила організації медичного обслуговування дітей, створення умов для медичної оздоровчої, лікувально-профілактичної роботи. Методи, прийоми та способи правового регулювання трудових відносин всередині трудового колективуЗДО (розроблення, укладання та реєстрація колективного договору; розробка правил внутрішнього розпорядку; визначення порядку прийняття на роботу через укладання трудового договору і контракту та звільнення працівників у відповідності з чинним законодавством). Організація командної роботи з персоналом ЗДО. Створеннята дотримання безпечних умов для навчання та виховання дітей у ЗДО.Забезпечення охорони праці в ЗДО (порядок веденняи документації з охорони праці, розробка посадової інструкції, видання інструкцій і розпоряджень; проведення інструктажів і контроль за дотриманням інструкцій). Передбачення можливих ризиків зовнішнього і внутрішнього характеру, способи завчасного уникнення їх негативного впливу.

Тема 6. Організаційно-методичні засади здійснення повноважень контролю в закладі дошкільної освіт .

Мета діяльності контролю керівника ЗДО. Державні документи та підзаконні акти про здійснення контролю в умовах ЗДО. Організаційні передумови здійснення ефективного контролю у ДЗО. Види контролю в ЗДО: документальний і процесуальний контроль; попередній, поточний, відстрочений і заключний (підсумковий) контроль. Методи контролю (аналіз, оцінювання) роботи вихователів у сфері фізичного, розумового, естетичного, морального, екологічного, трудового виховання дошкільників. Риси ефективного конторолю в умовах ЗДО. Поняття «якість дошкільної освіти», критерії її оцінки. Поняття про «руйнівний» і «неруйнівний контроль» менеджера ЗДО. Способи відображення результатів контролю у ЗДО. Моніторинг продуктивності й економічної ефективності ЗДО.

Тема 7 Упровадження інноваційних технологій управлінської діяльності керівників закладів дошкільної освіти.

Зміст поняття «педагогічна інновація», «інноваційний розвиток закладу дошкільної освіти». Ознаки передового педагогічного досвіду, етапи і процедури його вивчення, узагальнення та поширення. Закономірності та принципи впровадження педагогічних інновацій у ЗДО. Нормативні документи щодо визначення порядку здійснення інноваційної освітньої

діяльності, створення експериментальних навчальних закладів та майданчиків. Організаційні форми взаємодії закладів і установ науково-методичного забезпечення дошкільної освіти для реалізації навчально-методичної і науково-дослідницької функцій. Особливості управління інноваційним розвитком в умовах ЗДО (застосовування процедури проектування, моделювання та обґрунтування використання інноваційних технологій, прогнозування їх результатів,розроблення програм апробації та експертизи, реалізації інновації, здійснення контролю та підсумкового аналізу використання інновацій; створення умов для проведення експериментальної роботи). Педагогічний аналіз дидактичних (розвивальна, інтеграційна, особистісно орієнтована, рекреаційна тощо) і виховних (життєтворча, громадянська, патріотична тощо)) технологій, що впроваджені у сучасних ЗДО. Педагогічні інновації в рамках структури управління ЗДО інклюзивного типу. Методи вивчення ринку освітніх послуг у сфері дошкільної освіти. Адаптація ЗДО до освітніх запитів населення. Маркетинг у дошкільних закладах освіти. Шляхи підвищення продуктивності та прибутковості ЗДО. Модель формування іміджу ЗДО (фірмовий стиль; інформаційне середовище; освітній процес; педагоги; цільова група дітей; партнерство). Технологія проектування та реалізації рекламної компанії в ЗДО.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1.Вступ. Організаційно-правові основи керівництва закладами дошкільної освіти в Україні.

ТЕМА 2.Органи управління вітчизняною системою дошкільної освіти.

ТЕМА 3.Керівник закладу дошкільної освіти як цілісний менеджер.

ТЕМА 4.Планування роботи та механізми підготовки й прийняття управлінських рішень у закладах дошкільної освіти.

ТЕМА 5.Стратегія і тактика організаторської діяльності керівників закладів дошкільноїосвіти.

ТЕМА 6.Організаційно-методичні засади здійснення повноважень контролю в закладі дошкільноїосвіти.

ТЕМА 7. Упровадження інноваційних технологій управлінської діяльності керівників закладів дошкільної освіти.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	20	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	20	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: - опрацювання наукових статей; - підготовка реферату; - підготовка презентації	 25 20 25	 Анотації наукових статей Реферат Презентація

	Разом	**110**	

Тематика індивідуальних завдань

Перелік наукових статей і праць для самостійного опрацювання

1. Примірний Статут дошкільного навчального закладу // Дошкільне виховання. – 2003. - № 7. – С. 22-27 //Інформаційний збірник МОН України. – 2003. - № 9. – С. 14-18.
2. Туженкова Ю. Методичне об'єднання – ефективна форма роботи з підвищення фахової майстерності вихователів // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 8. – С. 46-53.
3. Критерії визначення якості освіти в ДНЗ. URL: http://loippodnz.at.ua/zakon/kriter_yakosti.doc
4. Крутій К. Концепція постійного контролю за якістю дошкільної освіти // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2009.- №3.-С.4-6; №4.- С.35-36.
5. Організація засідань педагогічної ради // Практика управління дошкільним закладом. – 2013. - № 1. – С. 14 – 24.),
6. Панасюк Т. «Інноваційна діяльність дошкільного навчального закладу: основні поняття і зміст» // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 7. – С.4-7
7. Галітська О. В. Імідж навчального закладу – конкурентоспроможність школи// Управління школою. – 2017. – № 1-3 (517-519) січень. – С. 22-27.
8. Кутеньова Н. Інноваційний підхід до організації методичної роботи з педагогами// Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 10. – С.44-49.
9. Крикун А. Підготовка вихователів до роботи з обдарованими дітьми // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – № 8. – С.8-11.
10. Інструктивно-методичні рекомендації «Про організацію освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році». Додаток до листа МОН України від 13.06.2017 №1/9-322. URL: http://don.kievcity.gov.ua/content/golovna-test.html
11. Клименко А. Право педагогічного працівника обіймати посаду завідувача дошкільного навчального закладу // Практика управління дошкільним закладом. – 2012. - № 10. – С. 31.

Тематика рефератів

1. Конфлікти, їх попередження і подолання в трудовому колективі ЗДО.
2. Шляхи підвищення продуктивності та прибутковості ЗДО.
3. Освітній бренд (імідж) ЗДО в сільській місцевості.
4. Освітній бренд (імідж) альтернативного ЗДО.
5. Освітній бренд (імідж) інклюзивного ЗДО.
6. Управлінська команда ЗДО.

Тематика презентацій

1 Модель професійної діяльності директора (завідувача) ЗДО - координатора роботи з проблемними сім'ями

2 Модель професійної діяльності вихователя-методиста (методичний супровід освітньої в ЗДО)
3 Моделі професійної діяльності менеджерів зарубіжних закладів дошкільної освіти
4 Організаційні форми безперервноїосвіти та підвищення кваліфікації педагогічного персоналу ЗДО

Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті (обсяг презентації – не більше 7-10 слайдів).

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю: семінарські заняття, індивідуальні завдання.
6.2. Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота.
6.3. Форми підсумкового контролю: іспит.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату, презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає теоретичне запитання та практичне завдання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння знаннями з теоретичних основ, а також вміння комплексно застосовувати ці знання при організації професійної діяльності керівників закладів дошкільної освіти, спеціалістів з питань дошкільної освіти органів міського (районного) управління освітою

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Спільні та відмінні риси «лідерів» і «керівників» закладів дошкільної освіти.
2. Методи вивчення ринку освітніх послуг у сфері дошкільної освіти.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	**Оцінка за традиційною шкалою**
	Екзамен
90-100	відмінно
70-89	добре
51-69	задовільно
26-50	незадовільно
1-25	

Схема розподілу балів

	Поточний контроль	**Проміжний**	**Підсумковий контроль**

		контроль	
Максимальна кількість балів	**40 балів** – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,4	**10 балів** – за результатами виконання модульної контрольної роботи	**50 балів** – за результатами відповіді на екзамені
Мінімальний пороговий рівень	**20 балів**	**6 балів**	**25 балів**

Таблиця переведення середньозваженого балу за 100-бальною шкалою

100-бальна	*сер. бал*	*100-бальна*	*сер. бал*	*100-бальна*	*сер. бал*	*100-бальна*	*сер. бал*	*100-бальна*	*сер. бал*
100	4,97–5,00	**80**	4,10–4,14	**60**	3,10–3,14	**40**	2,25–2,29	**20**	1,15–1,20
99	4,94-4,96	**79**	4,05–4,09	**59**	3,05–3,09	**39**	2,20–2,24	**19**	1,09–1,14
98	4,91–4,93	**78**	4,00–4,04	**58**	3,00–3,04	**38**	2,15–2,19	**18**	1,03–1,08
97	4,87–4,90	**77**	3,95–3,99	**57**	2,96–2,99	**37**	2,10–2,14	**17**	0,97–1,02
96	4,84–4,86	**76**	3,90–3,94	**56**	2,93–2,95	**36**	2,05–2,09	**16**	0,91–0,96
95	4,80–4,83	**75**	3,85–3,89	**55**	2,90–2,92	**35**	2,00–2,04	**15**	0,85–0,90
94	4,76–4,79	**74**	3,80–3,84	**54**	2,87–2,89	**34**	1,95–1,99	**14**	0,79–0,84
93	4,72–4,75	**73**	3,75–3,79	**53**	2,84–2,86	**33**	1,90–1,94	**13**	0,73–0,78
92	4,68–4,71	**72**	3,70–3,74	**52**	2,81–2,83	**32**	1,85–1,89	**12**	0,67–0,72
91	4,64–4,67	**71**	3,65-3,70	**51**	2,78–2,80	**31**	1,80–1,84	**11**	0,61–0,66
90	4,60–4,63	**70**	3,60–3,64	**50**	2,75–2,77	**30**	1,75–1,79	**10**	0,55–0,60
89	4,55–4,59	**69**	3,55–3,59	**49**	2,70–2,74	**29**	1,69–1,74	**9**	0,49–0,54
88	4,50–4,54	**68**	3,50–3,54	**48**	2,65–2,69	**28**	1,63–1,68	**8**	0,43–0,48
87	4,45–4,49	**67**	3,45–3,49	**47**	2,60–2,64	**27**	1,57–1,62	**7**	0,37–0,42
86	4,40–4,44	**66**	3,40–3,44	**46**	2,55–2,59	**26**	1,51–1,56	**6**	0,31–0,36
85	4,35–4,39	**65**	3,35–3,39	**45**	2,50–2,54	**25**	1,45–1,50	**5**	0,25–0,30
84	4,30–4,34	**64**	3,30–3,34	**44**	2,45–2,49	**24**	1,39–1,44	**4**	0,19–0,24
83	4,25–4,29	**63**	3,25–3,29	**43**	2,40–2,44	**23**	1,33–1,38	**3**	0,13–0,18
82	4,20–4,24	**62**	3,20–3,24	**42**	2,35–2,39	**22**	1,27–1,32	**2**	0,07–0,12
81	4,15–4,19	**61**	3,15–3,19	**41**	2,30–2,34	**21**	1,21–1,26	**1**	0,01–0,06

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	**Критерії оцінювання навчальних досягнень**
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв’язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову літературу, розв’язує

	задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	**Максимальна кількість балів**
Анотування наукових статей	5
Реферат	5
Розробка соціально-педагогічного проекту	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *проекту* є здатність студента визначити тему, мету, етапи проектування, способи оцінки результатів проектної діяльності фахівців соціономічної сфери. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи, та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб-сервіс Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Анісімова О.Е., Полєвікова О.Б. Планування роботи дошкільного навчального закладу. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2011. – 108 с.
2. Біла О. О. Соціально-педагогічне проектування в закладах дошкільної початкової та позашкільної освіти (контекст університетської підготовки соціономістів): навчально-методичний посібник / О. О. Біла. – Одеса:Астропринт, 2019. – 192 с.
3. Біла О. О. Першооснови соціально-педагогічного проектування: навчально-методичний посібник / О. О. Біла. – Одеса:Астропринт, 2012. – 260 с.
4. Біла О. О. Психологія управління (соціально-психологічний контекст): [навчальний посібник] / Рекомендовано Мін. освіти і науки України як навчальний посібник / Серія «Управління навчальними закладами» [За заг. ред. О. Я. Чебикіна]. – Одеса: Видавець СВД М. П. Черкасов, 2008. – 232 с.
5. Гавриш Н.В. Дитина в дошкільні роки: програма розвитку, навчання та виховання дітей / Н.В. Гавриш, З.П. Дорошенко, К.Л. Крутій. та ін. – [2-ге вид.] – Запоріжжя: Тов. «ЛІПС» ЛТД, 2004. – 268 с.
6. Галяпа М. Порядок ведення засідання педагогічної ради // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. - № 7. – С. 59-61.
7. Галяпа М. Порядок заповнення атестаційних листів // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. - № 9. – С. 31-33.
8. Глосарій. Штатний розпис: основні терміни та поняття // Практика управління дошкільним закладом. – 2012. - № 6. – С.4 – 5.
9. Дейнеко Ольга. Ігрове моделювання як форма активізації педагогів // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2011. – № 2. – С.44-47.
10. Денисенко О, Іванченко І. Робота з наказами: організовуємо з урахуванням змін у законодавстві //Практика управління дошкільним закладом. – 2012. - № 12. – С.8 – 15.
11. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять, назв / [упоряд. К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова]. – Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2010. – 324 с.
12. Єльнікова Г., Рядова З. Оцінювання якості освіти в загальноосвітньому навчальному закладі на основі проведення моніторингових процедур // Практика управління закладом освіти. - 2008. - №8.- С.20-30.
13. Виноградова Н.А. Управление качеством образовательного процесса в ДОУ: методическое пособие / Н.А.Виноградова, Н.В.Микляева. – М.: Айрис-пресс, 2006. - 192с.
14. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. – К.: “Академвидав”, 2004. – 352 с.
15. Закон України «Про дошкільну освіту». – К.: Ред. журналу «Дошкільне виховання», 2001. – С. 4-33.
16. Інструктивно-методичні матеріали щодо ведення документації в дошкільних закладах / за заг. ред.К.Л. Крутій. Вид. 2-е, доп. і перероб. Запоріжжя: Тов. „ЛІПС”. Лтд.” 2003. 100с.
17. Каплуновська О., Сергач С.Сучасні підходи до проведення внутрішнього та експертного контролю ДНЗ // Дитячий садок. -2003. - №19(211). – С.14-19.
18. Керівник дошкільного навчального закладу: особистість і професіонал // Практика управління дошкільним закладом. – 2012. - № 5. – С.8 – 15.
19. Кіндрат І. Інтерактивні методи в системі підвищення фахової майстерності педагогів // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 6. – С.18-26.
20 Книга керівника дошкільного навчального закладу / Уп. О.А. Копейкина, Л.В. Гураш. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – 512 с.

21. Князева О. Новое направление в дошкольном образовании – развитие социальной компетентности дошкольников // Дошкольное воспитание. – 1998. - № 9. – С. 2-6.
22. Коляско Т. Діяльність керівників шкіл щодо сприяння успішній адаптації молодих педагогів до професійної діяльності // Практика управління закладом освіти.-2009.- №10.- С. 29-38.
23. Кононко О. Стратегічна мета виховання – життєва компетентність дитини // Дошкільне виховання. – 1999. - № 5. – С. 3-6.
24. Корнєєва Оксана. Тайм-менеджмент у системі методичної роботи // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2011. – № 4. – С.4-9.
25. Крикун А. Підготовка вихователів до роботи з обдарованими дітьми // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – № 8. – С.8-11.
26. Крутій К. Концепція постійного контролю за якістю дошкільної освіти // Вихователь-методист дошкільного закладу.-2009.- №3.-С.4-6; №4.- С.35-36.
27. Крутій К. Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі: Монографія. – Запоріжжя: ТОВ "ЛІПС" ЛТД, 2006. – 172 с.
28. Крутій К. Л. Планування роботи сучасного дошкільного навчального закладу: поняття, особливості, засоби реалізації / К. Л. Крутій. – Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2005. 208 с.
29. Крутій К.Л., Маковецька Н.В. Управління дошкільним закладом: організація контролю та керівництва. – Вид. 2-е. – Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС. Лтд», 2003. – 100 с.
30. Мартиненко С. М. Навчальна програма дисципліни «Сучасні технології управління в закладах освіти». – К.:МАУП, 2006. – 18 с.
31. Маслов В. І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами: навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2007. – 150 с.
32. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. - № 33. – 23 квітня // Дошкільне виховання. – 2002. - № 7. – С. 4-9.
33. Омеляненко Н. Права і обов'язки учасників атестаційного процесу // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. - № 9. – С. 26-28.
34. Організація освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах у 2009 / 2010 навчальному році. Лист МОН України № 1/9-393 від 10.06.2009 р. // Практика управління закладом освіти. – 2009. - № 8. – С. 4-9.
35. Панасюк Тамара. Інноваційна діяльність дошкільного навчального закладу: основні поняття і зміст // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 7. – С. 4-7.
36. Питання штатного розпису дошкільних навчальних закладів. Постанова Кабінету Міністрів України № 1122 від 05.10.2009 р. // Практика управління закладом освіти. – 2009. - № 11. – С. 83.
37. Платонова А. Гігієнічні рекомендації щодо організації режиму роботи ДНЗ з короткочасним перебуванням дітей // Практика управління закладом освіти. – 2009. - № 8. – С. 32-39.
38. Положення про дошкільний навчальний заклад // Освіта України. – 2003. - № 22. – 25 березня. – С. 3,8; //Дошкільне виховання. – 2003. - № 5. – С. 3-6.
39. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу. Наказ МОН України № 240/165 від 27.03.2006 р. // Дошкільне виховання. – 2006. - № 6. – С. 3-6.
40. Примірний Статут дошкільного навчального закладу // Дошкільне виховання. – 2003. - № 7. – С. 22-27 //Інформаційний збірник МОН України. – 2003. - № 9. – С. 14-18.
41. Про атестацію музичних керівників, інструкторів з фізкультури дошкільних навчальних закладів. Лист МОН України № 1/9-165 від 16.03.2009 р. // Практика управління закладом освіти. – 2009. - № 9. – С. 92-95.
42. Про вжиття додаткових заходів щодо профілактики та запобігання жорстокому поводженню з дітьми. Наказ МОН України №844 від 25.12.2006р. // Практика управління закладом освіти. – 2007. - №2. – С.100.

43. Про доплату за перевищення планової наповнюваності груп. Лист МОН України №1/9-764 від 26.11.2008 р. // Практика управління закладом освіти. – 2009. - № 2. – С. 85.
44. Про затвердження Порядку державної атестації загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних начальних закладів. Наказ МОН України від 24.07.2001 № 553 // Інформаційний збірник МОН України. – 2002. - № 1. – С. 3-8.
45. Про затвердження Примірного положення про порядок звітування керівників дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів перед педагогічним колективом та громадськістю. Наказ МОН України № 178 від 23.03.2005 р. // Практика управління закладом освіти. – 2007. - № 3. – С. 109-111.
46. Проскура О.В. Психологічна культура праці завідуючої дошкільного закладу. – К.: КМІУВ, 1994. – 124с.
47. Пшеврацька О. Школа резерву // Дошкільне виховання. – 2004. - № 10. – С. 8-9.
48. Романюк І. Навчально-виховний процес та контроль за ним // Дитячий садок. – 2002. - №36 (180). – С.1-23.
49. Рябова О. Комплексна оцінка рівня кваліфікації педагогічних працівників // Практика управління закладом освіти. – 2009. - № 1. – С. 54-62.
50. Салацька Алла. Отримуємо акт готовності дошкільного навчального закладу до нового навчального року //Практика управління дошкільним закладом. – 2012. - № 8. – С.22 – 29.
52. Свирида Л.,Майдебура О.Використання технологій менеджменту та маркетингу в управлінні навчальним закладом //Практика управління закладом освіти. – 2009.-№12.-С.17-22.
53. Складові іміджу сучасного закладу освіти // Початкова школа. – 2000. - № 7. –С. 51-54.
54. Смольникова Г. Тематичний контроль за станом навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі // Дитячий садок. – 2003. - №11;2003. - №38.
55. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи. - К.: Рад. школа, 1988.-282с.
56. Тименко О.Тематична перевірка в дошкільному навчальному закладі // Практика управління закладом освіти. – 2007. - №3. – С.65-71.
57. Туженкова Юлія. Методичне об’єднання – ефективна форма роботи з підвищення фахової майстерності вихователів // Вихователь-методист дошк. закладу. – 2014. – № 8. – С.46-53.
58. Фроленкова Н. О. Якість дошкільної освіти в Україні: феномен поняття. Молодий вчений. 2015. № 2 (17). С. 116–118.
59. Хіміна Л. Ф. Управлінський супровід моніторингових досліджень у навчально-виховному процесі // Управління школою. – 2017. – № 10-12 (526-528) квітень. – С.54-70.
60. Шуть Микола. Технологія організації інтерактивного навчання педагогів //Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 6. – С.12-17.
61. Чикало О. Планування роботи дошкільного навчального закладу // Практика управління закладом освіти. – 2009. - № 5. – С. 5-16.
62. Янко О. В. Організаційно-педагогічні умови управління якістю роботи сучасного дошкільного навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою». Луганськ, 2009. – 22 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Бондаренко А.К., Поздняк Л.В., Шкатулла В.И. Заведующий дошкольным учреждением. – М.: Просвещение, 1984. – 223 с.
2. Васильева А.И., Бахтурина Л.А., Кобитина И.И. Старший воспитатель детского сада. – М.: Просвещение, 1990. – 143 с.
3. Вдовиченко Р. П., Калініна Л. М., Чайка В. Д. Система організаційно-педагогічної діяльності міського управління освіти з підвищення компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів: Монографія / За ред. Л. М. Калініної. – К.; Миколаїв: Вид-во «Іліон», 2007. – 528 с.

4. Галітська О. В. Імідж навчального закладу – конкурентоспроможність школи // Управління школою. – 2017. – № 1-3 (517-519) січень. – С.22-27.
5. Гришина І.І. Підготовка директорів шкіл до управління змінами // Управління школою. – 2004. - № 27 (75). – вересень. – С. 2-7.
6. Детский сад: Книга для заведующих / Под ред. Л.П. Тарасовой. – М.: Просвещение, 1982. – 256 с.
7. Довідник керівника дошкільного навчального закладу. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. – 456 с.
8. Зайченко О.І., Островерхова Н.М., Даниленко Л.І. Теорія і практика управлінської діяльності районного відділу освіти. – К., 2000. – 352 с.
9. Калмыкова В.А. Руководство общественным дошкольным воспитанием в районе. – М.: Просвещение, 1988. – 192 с.
10. Карамушка Л. М., Філь О. А. Формування конкурентоздатної управлінської команди (на матеріалі діяльності освітніх організацій): Монографія. – К.: Фірма«ІНКОС»,2007. – 268 с.
11. Кас'янова О.М. Моніторинг в управлінні навчальним закладом / О.М. Кас"янова. Управлінський супровід моніторингу якості освіти / Т.Б. Волобуєва. – Харків: Видав. Гр.. "Основа", 2004. – 96с.
12. Керівництво дошкільним закладом / За заг. ред. Т.Ф. Кунько. – К.: Рад. школа, 1977. – 112 с.
13. Керівництво дошкільним навчальним закладом : Інформ.-метод. матеріали на допомогу керівникові ДНЗ / Упор. Н.Майор, Ю.Манилюк та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2006. – 168с.
14. Лагодюк В. Ю. Дієве партнерство – успішна школа // Управління школою. – 2017. – № 10-12 (526-528) квітень. – С.11-32.
15. Литвин Л., Горбатюк Р. Менеджмент освітніх інновацій: сутність та особливості впровадження // Соціально-економічні проблеми і держава. – Вип. 1 (8). – 2013.
16. Мармаза О. І. Проектний підхід до управління навчальним закладом. – Х.: Видав. гр. «Основа», 2003. – 80 с. – (Серія «Бібліотека журналу «Управління школою»; Вип.12).
17. Мартиненко С. М. Навчальна програма дисципліни "Сучасні технології управління в закладах освіти" (для магістрів). — К.: МАУП, 2006. — 18 с.
18. Менеджмент керівників закладів дошкільної і початкової освіти: Навчальнометодичний посібник / Кол. авт.: Шоутен Т., Даниленко Л. І., Зайченко О. І., Софій Н. З. – К.: , 2008. – с. 112.
19. Методичний кабінет у дитячому садку. – К.: Шк. світ,2008. – 128с.(бібл. «Шк. св.»)
20. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Частина 1. / Упор. Курочка Н.М., Омельяненко Н.В. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 248 с.
21. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Частина 2. / Упор. Курочка Н.М., Омельяненко Н.В. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 216 с.
22. Новиков Д. А. Теория управления образовательными системами: учебно-методическое пособие. – М.: Народное образование, 2009. – 452 с.
23. Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упор. Чала Т.Т. – Х.: Основа, 2008. – 528 с. (Серія «ДНЗ. Керівнику»).
24. Середницька А.Д., Курочка Н.М. Довідник керівника дошкільного навчального закладу. – Х.: Веста: Ранок, 2006. – 440 с.
25. Чернов Ю.В. «Паблік рілейшнз» сучасної школи. – Х.: Основа, 2003. – 80с.

Інформаційні ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf

2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1324-18
4. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12
5. Кваліфікаційні характеристики посад педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів та установ освіти [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів : Наказ МОН України № 665 http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8456/8457/468632/
6. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80
7. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] // Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : Наказ МОН №912 від 01.10.10 р. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/
8. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років : Проект [Електронний ресурс / Стратегічна дорадча група «Освіта» ; МОН України. – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – http://www.nbuv.gov.ua/
10. Освітній портал «Педагогічна преса» http://pedpresa.ua/185635-osvityan-zaproshuyut-na-vseukrayinskyj-naukovo-praktychnyj-seminar-web-stem-shkola-2017.html
11. Освітні проекти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.facebook.com/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8-734064553392340/
12. Програма MS Project [Електронний ресурс] // Офіційним сайт IT-компанії Microsoft. – Режим доступу: http://www.microsoft.com.
13. Романюк І. Річний план роботи: рекомендації щодо складання // Практика управління дошкільним закладом, 2017. – березень. – №3. [Електронний ресурс] www.ezavdnz.mcfr.ua
14. Центр інноваційної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.facebook.com/CentreInnovativeEducation/